



Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. gegužės 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 93/13/EEB – Nesąžiningos sąlygos pardavėjo ar tiekėjo su vartotojais sudarytose sutartyse – Nacionalinio teismo *ex officio* atliekamas vertinimas, ar sutartis patenka į šios direktyvos taikymo sritį – 2 straipsnio c punktas – „Pardavėjo ar tiekėjo“ sąvoka – Aukštojo mokslo švietimo įstaiga, kuri daugiausia finansuojama viešosiomis lėšomis – Sutartis dėl studijų mokesčio grąžinimo ir studijų kelionės išlaidų padengimo neskaičiuojant palūkanų plano“

Byloje C-147/16

dėl *vrederegerecht te Antwerpen* (Antverpeno taikos teismas, Belgija) 2016 m. kovo 10 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2016 m. kovo 14 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW

prieš

Susan Romy Jozef Kuijpers

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. L. da Cruz Vilaça, teisėjai E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger (pranešėja) ir F. Biltgen,

generalinė advokatė E. Sharpston,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2017 m. kovo 9 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos J. Van Holm, M. Jacobs ir L. Van den Broeck ir J.-C. Halleux, padedamų ekspertų P. Cambie ir B. Zammitto,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos G. Eberhard,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Europos Komisijos, atstovaujamos M. van Beek ir D. Roussanov,

* Proceso kalba: nyderlandų.

susipažinęs su 2017 m. lapkričio 30 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant laisvosios švietimo įstaigos *Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW*, įsteigtos Antverpene (Belgija) (toliau – *KdG*), ir Susan Romy Jozef Kuijpers ginčą dėl pastarosios studijų mokesčio grąžinimo ir studijų kelionės išlaidų padengimo, priskaičiuojant palūkanas, ir žalos atlyginimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 93/13 dešimtoje konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„kadangi vartotojo apsauga būtų veiksmingesnė priėmus vienodas teisės normas nesąžiningų sąlygų atžvilgiu; kadangi tos normos turėtų būti taikomos visoms pardavėjų ar tiekėjų su vartotojais sudaromoms sutartims; kadangi todėl, *inter alia*, darbo sutartys, sutartys, susijusios su teisėmis į paveldėjimą, sutartys, susijusios su teisėmis pagal šeimos teisę[,] ir bendrovių inkorporavimo ar organizavimo sutartys arba ūkinių bendrijų sutartys neturi būti įtrauktos į šią direktyvą.“

- 4 Direktyvos 97/7 keturioliktoje konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„kadangi valstybės narės visgi turi užtikrinti, kad nesąžiningos sąlygos nebūtų įtraukiamos, ypač dėl to, jog ši direktyva yra taip pat taikoma visuomeniniams verslams, prekybai arba profesijoms.“

- 5 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje skelbiama:

„Šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.“

- 6 Direktyvos 93/13 2 straipsnyje nurodyta:

„Šioje direktyvoje:

<...>

- b) „vartotojas“ – bet kuris fizinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija;
- c) „pardavėjas ar tiekėjas“ – bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia savo verslo, prekybos ar profesijos tikslais, nesvarbu[,] ar tai būtų viešoji, ar privati nuosavybė.“

7 Šios direktyvos 3 straipsnyje numatyta:

„1. Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

2. Visada yra laikoma, kad dėl sąlygos nebuvo atskirai derėtasi, jeigu ji buvo parengta iš anksto, ir vartotojas dėl to negalėjo padaryti įtakos sąlygos esmei, ypač iš anksto suformuluotos tipinės sutarties atveju.

Faktas, kad buvo atskirai derėtasi dėl tam tikrų sąlygos aspektų arba vienos konkrečios sąlygos, neužkerta kelio šį straipsnį taikyti likusiai sutarties daliai, jeigu bendrai įvertinus sutartį paaiškėja, jog tai vis dėlto yra iš anksto suformuluota tipinė sutartis.

Tuo atveju, kai bet kuris pardavėjas ar tiekėjas tvirtina, kad dėl tipinės sąlygos buvo atskirai derėtasi, jam tenka to įrodinėjimo pareiga.

3. Priede pateikiamas orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas.“

8 Minėtos direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos[,] naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

Belgijos teisė

9 Į Belgijos teisę Direktyva 93/13 buvo perkelta 2010 m. balandžio 6 d. *Wet betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming* (Įstatymas dėl veiklos rinkoje ir vartotojų apsaugos) (*Belgisch Staatsblad*, 2010 m. balandžio 12 d., p. 20803) 73–78 straipsniais. Šie straipsniai vėliau buvo panaikinti, o jų turinys išdėstytas *Wetboek van economisch recht* (Ekonomikos teisės kodeksas) VI.83–VI.87 straipsniuose.

10 Ekonomikos teisės kodekso VI.83 straipsnyje numatyta, kad jo nuostatos, susijusios su nesąžiningomis sąlygomis, taikomos tik įmonės su vartotoju sudarytoms sutartims.

11 Ekonomikos teisės kodekso I.1 straipsnio 1 punkte įmonė apibrėžiama kaip „bet koks fizinis ar juridinis asmuo, siekiantis ilgalaikio ekonominio tikslo, įskaitant bet kokias tokių asmenų asociacijas“.

12 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Įstatymu dėl veiklos rinkoje ir vartotojų apsaugos į Ekonomikos teisės kodeksą buvo įtraukta sąvoka „įmonė“, kuria buvo pakeista sąvoka „pardavėjas“.

13 *Gerechtigd Wetboek* (Teismų kodeksas) 806 straipsnyje skelbiama:

„Priimdamas sprendimą už akių teismas privalo patenkinti dalyvaujančios šalies reikalavimus ar atsižvelgti į gynybos pagrindus, nebent procesas arba jos reikalavimai, arba pagrindai prieštarautų viešajai tvarkai.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 14 2014 m. vasario 3 d. S. Kuijpers, tuo metu *KdG* studentė, turėjo sumokėti *KdG*, pirma, studijų mokesčių už 2012–2013 ir 2013–2014 mokslo metus ir, antra, padengti studijų kelionės išlaidas, iš viso 1 546 EUR.
- 15 Kadangi S. Kuijpers negalėjo tokios sumos sumokėti per vieną kartą, suinteresuotasis asmuo ir *Studievoorzieningen van KdG* (toliau – *KdG Stuvo*) pagal rašytinę sutartį jai pritaikė mokėjimo dalimis neskaiciuojant palūkanų planą. Šia sutartimi *KdG Stuvo* įsipareigojo S. Kuijpers sumokėti sumą, kurios jai reikėjo siekiant grąžinti skolą *KdG*, o S. Kuijpers savo ruožtu įsipareigojo nuo 2014 m. vasario 25 d. septynis mėnesius kas mėnesį *KdG Stuvo* mokėti 200 EUR dydžio sumą. Joje taip pat buvo numatyta, kad paskolos likutis – 146 EUR bus sumokėtas 2014 m. rugsėjo 25 d.
- 16 Be to, sutartyje buvo nustatyta sąlyga, kuri taikoma neįvykdžius mokėjimo, ji suformuluota taip:
- „Jei paskola (visa ar iš dalies) nesugrąžinama per nustatytą terminą, iš karto ir be oficialaus įspėjimo taikomos 10 % dydžio metinės palūkanos, kurios skaičiuojamos nuo negrąžintos paskolos dalies kitą dieną, kurią turėjo būti sumokėta atitinkama paskolos suma. Siekiant padengti paskolos išieškojimo išlaidas, taip pat priskaičiuojama kompensacija, kuri pagal sutartį sudaro 10 % paskolos likučio dydžio suma, tačiau ne mažiau kaip 100 EUR.“
- 17 S.Kuijpers skolos nesumokėjo net gavusi *KdG Stuvo* oficialų pranešimą.
- 18 2015 m. lapkričio 27 d. *KdG* pareiškė ieškinį S. Kuijpers *Vrederegerecht te Antwerpen* (Antverpeno taikos teismas, Belgija), siekdama susigrąžinti pagrindinę sumą (1 546 EUR) kartu su 10 % dydžio palūkanomis, skaičiuojamomis nuo 2014 m. vasario 25 d. (269,81 EUR), ir kompensaciją (154,60 EUR). Nei pati S. Kuijpers, nei jos atstovas į šio teismo posėdį neatvyko.
- 19 2016 m. vasario 4 d. tarpiniu sprendimu minėtas teismas *KdG* naudai priteisė pagrindinę 1 546 EUR dydžio sumą. Dėl palūkanų ir žalos atlyginimo teismas atnaujino žodinę proceso dalį ir paragino *KdG* pareikšti savo poziciją dėl galimybės Teisingumo Teismui pateikti prejudicinį klausimą.
- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad dėl to, kad S. Kuijpers į teismo posėdį neatvyko, teismas pagal Teismų kodekso 806 straipsnį turi patenkinti *KdG* reikalavimą, nebent procesas ar šis reikalavimas prieštarautų viešajai tvarkai.
- 21 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia teiraujasi, ar, siekdamas išnagrinėti bylą už akių, jis gali *ex officio* įvertinti, ar sutartis, kuria grindžiamas *KdG* reikalavimas, patenka į nacionalinės teisės aktų, kuriais įgyvendinama Direktyva 93/13, taikymo sritį. Pagal Belgijos vidaus teisę, be kita ko, nėra aišku, ar teisės nuostatos dėl nesąžiningų sąlygų susijusios su viešąja tvarka. Todėl šiam teismui kyla abejonių dėl nacionalinių proceso taisyklių, t. y. tos dalies, kuria draudžiama atlikti tokį vertinimą, atitikties šiai direktyvai.
- 22 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar *KdG* ir S. Kuijpers sutarčiai taikomi nacionalinės teisės aktai dėl nesąžiningų sąlygų. Šiomis aplinkybėmis šiam teismui kyla abejonių dėl šių teisės nuostatų atitikties Direktyvai 93/13, nes šių teisės nuostatų taikymo sritis apibrėžta atsižvelgiant ne į vartotojo su „pardavėju ar tiekėju“, bet į vartotojo su „įmone“ sudarytas sutartis. Bet kuriuo atveju minėtas teismas siekia išsiaiškinti, ar tokia mokymo įstaiga, kaip *KdG*, kuri daugiausia finansuojama viešosiomis lėšomis, turi būti laikoma „įmone“ ir (arba) „pardavėja ar tiekėja“, kai ji studentui taiko tokio tipo mokėjimo dalimis planą, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje.

23 Šiomis aplinkybėmis *vredegerecht te Antwerpen* (Antverpeno taikos teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar nacionalinis teismas, nagrinėjantis vartotojui pareikštą ieškinį dėl sutarties vykdymo, kai pagal nacionalinę proceso teisę šis teismas turi teisę tik *ex officio* įvertinti, ar ieškinys neprieštarauja imperatyvioms nacionalinėms nuostatoms, turi teisę tokiu pat būdu *ex officio* įvertinti (net jei vartotojas neatvyksta į teismo posėdį), ar atitinkamai sutarčiai taikoma [Direktyva 93/13], kuri perkelta į Belgijos teisę?
2. Ar laisvoji švietimo įstaiga, teikianti vartotojui subsidijuojamas švietimo paslaugas už sutartyje dėl šių švietimo paslaugų teikimo nurodytą studijų mokesčių, prie kurio prireikus pridedamos sumos, siekiant kompensuoti švietimo įstaigos patirtas išlaidas, turi būti laikoma įmone, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę?
3. Ar vartotojo ir subsidijuojamas studijas siūlančios laisvosios švietimo įstaigos sutartis dėl šios įstaigos teikiamų subsidijuojamų švietimo paslaugų teikimo patenka į [Direktyvos 93/13] taikymo sritį ir ar laisvoji švietimo įstaiga, kuri vartotojui teikia subsidijuojamas švietimo paslaugas pagal sutartį dėl šių švietimo paslaugų teikimo, turi būti laikoma pardavėja ar tiekėja, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 24 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, nagrinėdamas bylą už akių ir pagal vidaus procedūrų taisyklės turintis įgaliojimus *ex officio* įvertinti sąlygos, kuria grindžiamas jos reikalavimas, ir nacionalinių taisyklių, susijusių su viešąja tvarka, prieštaravimą, gali ar net privalo *ex officio* įvertinti, ar sutarčiai, kurioje įtvirtinta ši sąlyga, taikoma ši direktyva.
- 25 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šis klausimas yra susijęs su Belgijos teisėje priimto Teismų kodekso 806 straipsniu, kuris įpareigoja nacionalinį teismą, nagrinėjantį bylą už akių, patenkinti dalyvaujančios šalies reikalavimus ar atsižvelgti į gynybos pagrindus, nebent procesas arba šie reikalavimai, arba šie pagrindai prieštarautų viešajai tvarkai. Taigi nacionalinis teismas, kuris nagrinėja bylą už akių, gali *ex officio* remtis tik viešosios tvarkos pagrindais. Kadangi nėra tikrai aišku, ar Belgijos teisės nuostatos dėl nesąžiningų sąlygų yra susijusios su viešąja tvarka, šis teismas abejoja, ar jis gali vertinti *ex officio*, ypač tuo atveju, jeigu sutartis, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, patenka į Direktyvos 93/13 taikymo sritį.
- 26 Siekiant atsakyti į pateiktus klausimus, reikia priminti, jog pagal suformuotą jurisprudenciją Direktyva 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta mintimi, kad vartotojas yra mažiau palankioje padėtyje nei pardavėjas ar tiekėjas tiek dėl galimybių derėtis, tiek informacijos lygio, o tai reiškia, jog vartotojas turi sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto nustatytais sąlygomis ir neturi galimybės daryti įtaką jų turiniui (2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, 46 punktas ir nurodyta jurisprudencija; 2017 m. vasario 21 d. Sprendimo *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 19 punktas ir nurodyta jurisprudencija ir 2017 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Banco Santander*, C-598/15, EU:C:2017:945, 36 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 27 Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, jog, atsižvelgiant į tokią mažiau palankią padėtį, minėtos direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad nesąžiningos sąlygos vartotojui nėra privalomos. Kaip matyti iš jurisprudencijos, tai yra imperatyvi nuostata, kuria formalią pusiausvyrą, sutartimi nustatytą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekiama pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti sutarties šalių

- lygybę (žr., be kita ko, 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, 47 punktą ir nurodytą jurisprudenciją, 2013 m. vasario 21 d. Sprendimo *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 20 punktą ir nurodytą jurisprudenciją, taip pat 2017 m. sausio 26 d. Sprendimo *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 41 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 28 Siekdamas užtikrinti apsaugą, kurios siekiama minėta direktyva, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo egzistuojanti nelygybė gali būti kompensuota tik pozityvia, su sutarties šalimis nesusijusia intervencija (2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, 48 punktas ir nurodyta jurisprudencija; 2013 m. vasario 21 d. Sprendimo *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 21 punktas ir nurodyta jurisprudencija ir 2016 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Sales Sinués ir Drame Ba*, C-381/14 ir C-385/14, EU:C:2016:252, 23 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 29 Būtent atsižvelgdamas į šiuos svarstymus Teisingumo Teismas nusprendė, kad, atlikdamas nacionaliniam teismui tenkančias funkcijas, pagal Direktyvos 93/13 nuostatas jis turi *ex officio* įvertinti nesąžiningą sutarties sąlygos pobūdį ir taip atsverti tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo esantį [teisių ir pareigų] pusiausvyros nebuvimą (šiuo klausimu žr. 2006 m. spalio 26 d. Sprendimo *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, 38 punktą ir 2013 m. vasario 21 d. Sprendimo *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 22 ir 24 punktus ir nurodytą jurisprudenciją).
- 30 Taigi, atsižvelgdamas į šią pareigą, nacionalinis teismas taip pat turi išnagrinėti, ar sutartis su joje nustatyta sąlyga, kuria grindžiamas reikalavimas, patenka į šios direktyvos taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, 49 punktą ir pagal analogiją 2015 m. birželio 4 d. Sprendimo *Faber*, C-497/13, EU:C:2015:357, 46 punktą). Iš tiesų, *ex officio* vertindamas nagrinėjamoje sutartyje nustatytų sąlygų nesąžiningumą, šis teismas turi iš anksto įvertinti, ar ši sutartis patenka į minėtos direktyvos taikymo sritį.
- 31 Šios nacionaliniam teismui tenkančios pareigos turi būti laikomos būtinomis siekiant vartotojui užtikrinti veiksmingą apsaugą, kaip garantuojama Direktyvoje 93/13, atsižvelgiant, be kita ko, į realią galimybę, jog vartotojas nežinos savo teisių ar susidurs su jų įgyvendinimo sunkumais (šiuo klausimu žr. 2006 m. spalio 26 d. Sprendimo *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, 28 punktą ir nurodytą jurisprudenciją ir 2010 m. lapkričio 16 d. Nutarties *Pohotovost*, C-76/10, EU:C:2010:685, 42 punktą).
- 32 Taigi apsauga, kurią vartotojams numato Direktyva 93/13, apima ir tokius atvejus, kai vartotojas, kuris su pardavėju arba tiekėju sudarė sutartį, kurioje nustatyta nesąžininga sąlyga, nesiremia, pirma, tuo, kad ši sutartis patenka į šios direktyvos taikymo sritį, ir, antra, šios sąlygos nesąžiningumu arba dėl to, kad nežino savo teisių, arba dėl to, kad atsisako tai daryti dėl su ieškinio pareiškimu teisme susijusių išlaidų (šiuo klausimu žr. 2006 m. spalio 26 d. Sprendimo *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, 29 punktą ir nurodytą jurisprudenciją ir 2010 m. lapkričio 16 d. Nutarties *Pohotovost*, C-76/10, EU:C:2010:685, 43 punktą).
- 33 Dėl šių nacionaliniam teismui, priimančiam sprendimą už akių, tenkančių pareigų primintina, kad Sąjungos teisėje nesant nuostatų šioje srityje procesinę tvarką, skirtą teisių, kurias teisės subjektai turi pagal šią Sąjungos teisę, apsaugai užtikrinti, savo vidaus teisės sistemose, vadovaudamosi procesinės autonomijos principu, turi nustatyti valstybės narės. Vis dėlto ji turi būti ne mažiau palanki nei ta, kuri taikoma panašioms vidaus situacijoms (lygiavertiškumo principas), ir dėl jos Sąjungos teisės sistemoje vartotojams suteiktų teisių įgyvendinimas neturi tapti praktiškai neįmanomas ar pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (pagal analogiją žr. 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Asbeek Brusse ir Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 42 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 34 Dėl lygiavertiškumo principo, su kuriuo netiesiogiai susijęs pirmasis prejudicinis klausimas ir kuris vienintelis nagrinėjamas šiuo atveju, reikia pabrėžti, kad, kaip priminta šio sprendimo 27 punkte, Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis yra imperatyvi nuostata (2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 43 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

- 35 Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad, atsižvelgiant į viešojo intereso, kuriuo grindžiama apsauga, kuri šia direktyva suteikiama vartotojams, pobūdį ir svarbą, jos 6 straipsnį reikia laikyti lygiaverčiu nacionalinėms normoms, kurios vidaus teisės sistemoje priskiriamos prie viešosios tvarkos normų kategorijos. Darytina išvada, kad taip kvalifikuotinos visos direktyvos nuostatos, kurios būtinos šiuo 6 straipsniu siekiamam tikslui pasiekti (2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 44 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 36 Darytina išvada, kad kai pagal vidaus proceso taisyklės nacionalinis teismas turi kompetenciją *ex officio* nagrinėti reikalavimo teisėtumą pagal nacionalines viešosios tvarkos taisykles, o iš sprendime pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateiktos informacijos matyti, kad pagal Belgijos teismų sistemą būtent taip yra teismo, priimančio sprendimą už akių, atveju, jis taip pat turi ja pasinaudoti, kad pagal Direktyvoje 93/13 įtvirtintus kriterijus *ex officio* įvertintų, ar ginčijama sąlyga, kuria grindžiamas šis reikalavimas, ir sutartis, kurioje ji įtvirtinta, patenka į šios direktyvos taikymo sritį ir, jei reikia, ar ši sąlyga yra nesąžininga (pagal analogiją žr. 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 45 punktą).
- 37 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, nagrinėdamas bylą už akių ir turintis įgaliojimus pagal vidaus proceso taisyklės *ex officio* išnagrinėti sąlygos, kuria grindžiamas reikalavimas, ir nacionalinių viešosios tvarkos taisyklių prieštaravimą, turi *ex officio* įvertinti, ar sutartis, kurioje įtvirtinta ši sąlyga, patenka į šios direktyvos taikymo sritį ir, esant reikalui, minėtos sąlygos galimą nesąžiningumą.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

- 38 Savo antruoju ir trečiuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, pirma, ar laisvoji švietimo įstaiga, kaip antai *KdG*, turi būti laikoma įmone, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, kai ji teikia vartotojui subsidijuojamas švietimo paslaugas ir už tai ima tik studijų mokesčių, prie kurio prireikus pridedamos sumos, siekiant kompensuoti šios švietimo įstaigos patirtas išlaidas. Antra, šis teismas siekia išsiaiškinti, ar vartotojo ir tokios įstaigos sudaryta sutartis dėl šių švietimo paslaugų teikimo patenka į Direktyvos 93/13 taikymo sritį ir ar ši įstaiga, atsižvelgiant į šią sutartį, turi būti laikoma „pardavėja ar tiekėja“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą.
- 39 Iš pradžių reikia priminti, kad pagal Direktyvos 93/13 1 straipsnį ji taikoma ne „įmonės“ ir vartotojo sudarytomis sutartims, bet „pardavėjo ar tiekėjo“ su vartotoju sudaromoms sutartims, todėl šioje pagrindinėje byloje nereikia nustatyti, ar tokia švietimo įstaiga, kaip *KdG*, turi būti laikoma „įmone“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę.
- 40 Be to, kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, Belgijos teisės aktų leidėjas Ekonomikos teisės kodekso VI.83 straipsnyje pavartojo sąvoką „įmonė“ į nacionalinę teisės sistemą perkeldamas Direktyvos 93/13 2 straipsnio c punkte apibrėžtą sąvoką „pardavėjas ar tiekėjas“.
- 41 Šiuo klausimu primintina, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją taikydami nacionalinės teisės aktus nacionaliniai teismai turi juos aiškinti kiek įmanoma atsižvelgdami į Direktyvos 93/13 formuluotę ir tikslą, kad būtų pasiektas joje numatytas rezultatas ir kad būtų laikomasi SESV 288 straipsnio trečios pastraipos. Ši pareiga nacionalinę teisę aiškinti taip, kad aiškinimas atitiktų Sąjungos teisę, iš tiesų pagrįsta pačia SESV sistema, nes sudaro sąlygas, kad nacionaliniai teismai, nagrinėdami gautas bylas, pagal savo kompetenciją užtikrintų visišką Sąjungos teisės veiksmingumą (pagal analogiją žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger ir Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 79 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

- 42 Iš to matyti, kad šioje pagrindinėje byloje sąvoką „įmonė“, kaip vartojama Belgijos teisėje, nacionalinis teismas turi aiškinti taip, kad ji atitiktų sąvoką „pardavėjas ar tiekėjas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 93/13 ir, be kita ko, jos 2 straipsnio c punkte nustatytą apibrėžtį.
- 43 Be to, taip pat iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamoje sutartyje, pasirašytoje *KdG* ir S. Kuijpers, numatytas S. Kuijpers studijų mokesčio grąžinimo ir studijų kelionės išlaidų padengimo mokant dalimis ir netaikant palūkanų planas.
- 44 Šiomis aplinkybėmis, antrąjį ir trečiąjį klausimus, kuriuos reikia nagrinėti kartu, reikia suprasti taip, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar laisvoji švietimo įstaiga, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuri sudarydama sutartį susitarė su viena iš savo studentų dėl mokėtinų sumų, susijusių su studijų mokesčiu ir studijų kelionės išlaidomis, mokėjimo būdo, pagal šią sutartį turi būti laikoma „pardavėja ar tiekėja“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio c punktą, ir todėl minėta sutartis patenka į šios direktyvos taikymo sritį.
- 45 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, kaip matyti iš Direktyvos 93/13 1 straipsnio 1 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies, ši direktyva taikoma „pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromų sutarčių“ sąlygoms, dėl kurių „nebuvo atskirai derėtasi“.
- 46 Kaip nurodyta Direktyvos 93/13 dešimtoje konstatuojamojoje dalyje, vienodos teisės normos dėl nesąžiningų sąlygų turėtų būti taikomos „visoms sutartims“, „pardavėjų ar tiekėjų“ sudaromoms su „vartotojais“, kaip jie apibrėžti šios direktyvos 2 straipsnio b ir c punktuose.
- 47 Kaip numatyta Direktyvos 93/13 2 straipsnio c punkte, „pardavėjas ar tiekėjas“ yra bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma Direktyva 93/13, veikia savo verslo, prekybos ar profesijos tikslais, nesvarbu, ar tai būtų viešoji, ar privati nuosavybė.
- 48 Iš tos pačios nuostatos matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas „pardavėjo ar tiekėjo“ sąvoką apibrėžė plačiai (šiuo klausimu žr. 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 28 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 49 Iš tiesų, pirma, įvardžio „bet kuris“ vartojimas šioje nuostatoje rodo, kad kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi būti laikomas „pardavėju ar tiekėju“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 93/13, jei jis vykdo profesinę veiklą.
- 50 Antra, ši nuostata taip pat susijusi su profesine veikla – nesvarbu, „ar tai būtų viešoji, ar privati nuosavybė“. Taigi, kaip numatyta Direktyvos 93/13 keturioliktoje konstatuojamojoje dalyje, ji taip pat taikoma visuomeniniam verslui, prekybai arba profesijai (šiuo klausimu žr. 2015 m. sausio 15 d. Sprendimo *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, 25 punktą).
- 51 Darytina išvada, kad pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio c punktą iš jos taikymo srities nepašalinami nei bendrojo intereso užduotį vykdantys subjektai, nei viešosios teisės suteikiamą statusą turintys subjektai (pagal analogiją žr. 2013 m. spalio 3 d. Sprendimo *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs*, C-59/12, EU:C:2013:634, 32 punktą). Be to, kaip savo išvados 57 punkte pažymėjo generalinė advokatė, kadangi visuomeninio pobūdžio ir bendrojo intereso užduotys neretai vykdomos nesiekiant pelno, tai, ar subjektas siekia pelno, ar ne, apibrėžiant sąvoką „pardavėjas ar tiekėjas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, nėra svarbu.
- 52 Be to, iš Direktyvos 93/13 2 straipsnio c punkto matyti, kad, siekiant kvalifikuoti kaip „pardavėją ar tiekėją“, būtina, kad atitinkamas asmuo veiktų „prekybos ar profesijos tikslais“. Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punkte nustatyta, kad „vartotojas“ – tai bet kuris fizinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia „siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija“.

- 53 Taigi sutartys, kurioms taikoma ši direktyva, joje apibrėžiamos remiantis jas sudarančių asmenų statusu pagal tai, ar jie veikia verslo, prekybos arba profesijos tikslais, ar ne (2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 30 punktas ir 2015 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, 17 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 54 Šis kriterijus atitinka idėją, jau nurodytą šio sprendimo 26 punkte, kuria pagrįsta šioje direktyvoje nustatyta apsaugos sistema: kadangi vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio, jis priverstas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto parengtomis sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui (2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 31 punktas, 2015 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, 18 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 55 Iš to matyti, kad sąvoka „pardavėjas ar tiekėjas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio c punktą, yra funkcinė sąvoka, dėl kurios reikia įvertinti, ar sutartiniai santykiai priskirtini prie veiklos, kurią asmuo vykdo profesiniais tikslais (pagal analogiją žr. 2017 m. balandžio 27 d. Nutarties *Bachman*, C-535/16, nepaskelbta Rink., EU:C:2017:321, 36 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 56 Šiuo atveju Belgijos ir Austrijos vyriausybės teigia, kad kaip aukštojo mokslo įstaiga, kuri daugiausia finansuojama viešosiomis lėšomis, *KdG* negali būti laikoma „įmone“ atsižvelgiant į šios sąvokos aiškinimą Sąjungos konkurencijos teisėje, vadinasi, „pardavėja ar tiekėja“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 93/13, nes jos teikiamos švietimo paslaugos nėra „paslauga“, kaip tai suprantama pagal SESV 57 straipsnį (šiuo klausimu žr. 1993 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Wirth*, C-109/92, EU:C:1993:916, 16 ir 17 punktus).
- 57 Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismo bylos medžiagos matyti, kad bet kuriuo atveju pagrindinė byla nėra tiesiogiai susijusi su tokios švietimo įstaigos, kaip *KdG*, švietimo tikslu. Vis dėlto šioje byloje nagrinėjama švietimo įstaigos teikiama paslauga, palyginti su jos švietimo veikla, yra papildoma ir antraeilė, kuria studentei siūloma, sudarius sutartį, sumokėti mokėtinas sumas be palūkanų. Tokia paslauga, atsižvelgiant į jos pobūdį, nustatomas esamos paskolos mokėjimo būdas ir todėl ji iš esmės yra kredito sutartis.
- 58 Taigi, su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikrins ankstesniame punkte nurodytas aplinkybes, darytina išvada, kad pagal minėtą sutartį teikdama tokią papildomą ir antraeilę, palyginti su švietimo veikla, paslaugą, tokia įstaiga, kaip *KdG*, veikia kaip „pardavėja ar tiekėja“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 93/13.
- 59 Tokį aiškinimą patvirtina šia direktyva siekiamas tikslas. Iš tiesų pagal sutartį, kaip antai nagrinėjamą šioje pagrindinėje byloje, iš principo tarp švietimo įstaigos ir studento egzistuoja nelygybė, kylanti dėl šių šalių informuotumo ir techninių kompetencijų nesimetriškumo. Iš tiesų tokia įstaiga yra nuolatinė organizacija ir turi techninius gebėjimus, kuriuos nebūtinai turi privačiais tikslais veikiantis studentas, kuriam staiga pasiūloma sudaryti šią sutartį.
- 60 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, ir su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atliks patikrinimą, į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 2 straipsnio c punktas turi būti aiškinamas taip, kad laisvoji švietimo įstaiga, kaip antai aptariama pagrindinėje byloje, kuri su viena iš savo studentų sudarė sutartį dėl šios studentės mokėtinų sumų, susijusių su studijų mokesčiu ir studijų kelionės išlaidomis, mokėjimo būdo, pagal šią sutartį turi būti laikoma „pardavėja ar tiekėja“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio c punktą, todėl minėta sutartis patenka į šios direktyvos taikymo sritį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ⁶¹ Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, nagrinėdamas bylą už akių ir turintis įgaliojimus pagal vidaus procedūrų taisykles *ex officio* nagrinėti sąlygos, kuria grindžiamas reikalavimas, ir nacionalinių viešosios tvarkos taisyklių prieštaravimą, turi *ex officio* įvertinti tai, ar sutartis, kurioje įtvirtinta ši sąlyga, patenka į šios direktyvos taikymo sritį, ir, esant reikalui, minėtos sąlygos galimą nesąžiningumą.
2. Su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atliks patikrinimą, Direktyvos 93/13 2 straipsnio c punktas turi būti aiškinamas taip, kad laisvoji švietimo įstaiga, kaip antai aptariama pagrindinėje byloje, kuri sudarydama sutartį susitarė su viena iš savo studentų dėl šios studentės mokėtinų sumų, susijusių su studijų mokesčiu ir studijų kelionės išlaidomis, mokėjimo būdo, pagal šią sutartį turi būti laikoma „pardavėja ar tiekėja“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio c punktą, todėl minėta sutartis patenka į šios direktyvos taikymo sritį.

Parašai.